

राज्यस्तरीये ज्योतिषकर्मकाण्डप्रशिक्षणशिविरस्य समापने प्रतिभागिभ्यः वितरितानि प्रमाणपत्राणि

हिमसंस्कृतवार्ताः, अम्ब ऊना (हि.प्र.)।
ज्योतिषकर्मकाण्डयोः प्रशिक्षणशिविरस्य समापनं सोमवासरे श्री श्री 1008 नकोदर दास गद्दी धर्मशाला महन्तायाम् अभवत्। यस्मिन् राज्यस्य विभिन्नजनपदेभ्यः प्रायः ६० प्रतिभागिनः भागं गृहीतवन्तः। शिबिरे विभिन्नाः विद्वांसः ज्योतिष-कर्मकाण्डविषये स्व-विचारं प्रस्तुत्य ज्योतिषविषये विशेषतया वक्तव्यं प्रस्तुतवन्तः। अस्य शिविरस्य समापनसमये अम्ब उपमण्डलाधिकारिः विवेक महाजनः मुख्यातिथित्वेन उपस्थितः आसीत्। यः स्ववक्तव्ये सनातनधर्मस्य भारतीयमूल्यानां च

स्वीकरणे बलं दत्तवान्। सः उक्तवान् यत् सर्वः ब्राह्मणसमुदायः पुरोहितकर्मणा समाजस्य सम्यक् नेतृत्वं कर्तुं शक्नोति, येन सम्पूर्णः मानवसमाजः धर्माचरणं कृत्वा सर्वान् वर्गान् एकसूत्रे बद्ध्वा देशस्य प्रगतेः भागः भवितुम् अर्हति। अस्मिन् अवसरे उपमण्डलाधिकारिणा सर्वेभ्यः प्रतिभागिभ्यः प्रमाणपत्राणि स्मृतिचिह्नानि च दत्त्वा सम्माननं कृतम्। कार्यक्रमस्य अध्यक्षः डॉ. मस्त्रराम आसीत् यः ज्योतिषस्य महत्त्वं प्रकाशयन् सर्वेभ्यः प्रतिभागिभ्यः अध्ययनशीलाः स्थातुं आह। हिमाचलसंस्कृत-अकादमी-सचिवः डॉ.

केसवानन्द-कौशलः सर्वेभ्यः प्रतिभागिभ्यः कृतज्ञतां प्रकटयन् संस्कृत-प्रसाराय अकादमीद्वारा क्रियमाणस्य कार्यस्य विवरणं प्रस्तुतवान्। कार्यक्रमसंयोजकः डॉ. अमनदीपशर्मा, मञ्चस्य संचालनं कुर्वन् संस्कृत अकादम्याः महन्त उपेन्द्र पराशरस्य, धर्मशाला महन्ता गड्डी इत्यस्य च धन्यवादं कृतवान्। अस्मिन्नावसरे डॉ. लीलाधर वात्सयनः, डॉ. धनीरामसंगरः, डॉ. खेमराजः, डॉ. रामकुमारकौलः, डॉ. महेन्द्रगोपालः, डॉ. दीपकुमारशर्मा, डॉ. शिवकुमारगर्गः, पं.भगतारामशास्त्री इत्यादयः गणमान्याः उपस्थिताः आसन्।

सुभाषितम्

मानं हित्वा प्रियो भवति
क्रोधं हित्वा न शोचति।
कामं हित्वा र्थवान् भवति
लोभं हित्वा सुखी भवेत्।।
भावार्थः- मान को त्याग देने पर मनुष्य प्रिय हो जाता है, क्रोध को त्याग देने पर शोक नहीं करता, काम को त्याग कर अर्थवान होता है तथा लोभ को त्याग कर सुखी होता है।

हिमसंस्कृतवार्ताः, अमितशर्मा

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्

जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र. पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

अर्जेटीनादेशेन

कोलम्बियादेशं १-० इत्यन्तरालेन पराजयित्वा द्वितीयवारं कोपा अमेरिका प्रतिस्पर्धा विजिता

गतदिने अर्जेटीनादेशेन कोलम्बियादेशं १-० इत्यन्तरालेन पराजयित्वा द्वितीयवारं कोपा अमेरिका प्रतिस्पर्धा विजिता। मियामीनगरस्य हार्डरॉक-क्रीडाङ्गणे अतिरिक्तसमयस्य उत्तरार्धे लौटारो मार्टिनेज् इत्यनेन विजयगोलः कृतः। लौटारो मार्टिनेज् कोपा अमेरिका गोल्डन् बूट इति पुरस्कारं प्राप्तवान्। सः प्रतियोगितायां अधिकतमं पञ्च गोलानि कृतवान्। अर्जेन्टिनादेशः षोडशवारं कोपा-अमेरिका-उपाधिं अभिलेखं प्राप्तवान् अस्ति। २०२२ तमे वर्षे कतारदेशे अर्जेन्टिना-देशः फीफा-विश्वकप-क्रीडायां विजयं प्राप्तवान्।

नवीदिल्लीनगरे आरब्धः भारतीयकृषिसंशोधनपरिषदः (ICAR) द्विदिनात्मकः स्थापना-प्रौद्योगिकीदिवसः

भारतीयकृषिसंशोधनपरिषदः (ICAR) द्विदिनात्मकः स्थापना-प्रौद्योगिकीदिवसः नवीदिल्लीनगरे आरब्धः। प्रथमदिने विद्यालयस्य छात्राः कृषिविषये, तत्सम्बद्धप्रौद्योगिकीविषये च ज्ञानं प्राप्तुं आमन्त्रिताः आसन्। अस्मिन् अवसरे कृषि-नवीनता-प्रौद्योगिकीनां आधारेण आयोजितां प्रदर्शनीम् अपि छात्राः दृष्टवन्तः।

भ्रातृ-भगिनीनां च गुंडिचा-देवालयात् श्री-मन्दिरं प्रति प्रत्यागमनस्य प्रतीकत्वेन आयोज्यते बहुदा यात्रोत्सवः

भगवतः जगन्नाथस्य, तस्याग्रजस्य भगवतः बलभद्रस्य तस्य भगिन्याः भगवत्याः सुभद्रायाः भगवतः सुदाशनस्य च विश्व-प्रसिद्धः बहुदा यात्रोत्सवः ओडिशायाः पवित्रनगरे पुर्याम् समायोजितम्। गतदिने प्रातरारभ्य एव लक्षाधिकाः श्रद्धालवः भगवतः आशीर्वचांसि समावाप्तुं, बहुदा-यात्रां च द्रष्टुं पुर्यां समागताः आसन्। अवधेयं यत् इयं यात्रा भगवतः जगन्नाथस्य तस्य भ्रातृ-भगिनीनां च गुंडिचा-देवालयात् श्री-मन्दिरं प्रति प्रत्यागमनस्य प्रतीकत्वेन आयोज्यते।

भारतेन मार्शलद्वीपैः सह चतसृणां

सामुदायिकविकासपरियोजनानां क्रियान्वयनार्थं ज्ञापनपत्रे हस्ताक्षराणि विहितानि-विदेशमन्त्री डॉ. एस जयशंकरः

विदेशमन्त्री डॉ. एस जयशंकरः अवदत् यत् भारतस्य मार्शलद्वीपस्य च मैत्रीपूर्णद्विपक्षीयसम्बन्धस्य दीर्घः इतिहासः अस्ति यस्य विस्तारः वर्षैः नितरां जायते। मार्शलद्वीपेषु चतसृणां सामुदायिकविकासपरियोजनानां क्रियान्वयनार्थं ज्ञापनपत्रे हस्ताक्षरस्य अवसरे भाषमाणः डॉ. जयशंकरः अवदत् यत् प्रशान्तसागरे ये द्वीपाः सन्ति ते लघुद्वीपाः न अपि तु बृहत्समुद्रदेशाः सन्ति। सः अवदत् यत् प्रशान्तद्वीपानां स्थायिकविकासस्य अन्वेषणे तेषां समर्थनं भारतं दायित्वं मन्यते। सः एवमपि अवदत् यत् ऋतुपरिवर्तनम्, प्राकृतिकविपदः, दरिद्रतानिवारणम्, स्वास्थ्यसेवा च सामान्यानि आव्हानानि सन्ति, येषां समाधानं भारतेन मार्शलद्वीपेन च मिलित्वा करणीयम्। अस्मिन् विषये प्रशान्तद्वीपानां सहयोगित्वं भारतस्य सौभाग्यं वर्तते इति तेन प्रतिपादितम्।

'कौशलभारतयोजनायाः' अन्तर्गतम् अद्यप्रभृति षट्चत्वारिंशद्दक्षोत्तरैककोटितो अपि अधिकाः जनाः कौशलप्रशिक्षणं प्राप्तवन्तः-कौशलविकास-उद्यम-मन्त्री जयन्तचौधरी

कौशलविकास-उद्यम-मन्त्री जयन्तचौधरी इत्यनेन उक्तं यत् 'कौशलभारतयोजनायाः' अन्तर्गतम् अद्यप्रभृति

षट्चत्वारिंशद्दक्षोत्तरैककोटितो अपि अधिकाः जनाः कौशलप्रशिक्षणं प्राप्तवन्तः। नवीदिल्लीनगरे विश्वयुवकौशलदिवसस्य कार्यक्रमं सम्बोधयन् सः अवदत् यत्, भारतस्य कौशलविकासस्य उद्यमशीलतायाश्च क्षेत्रे इयं काचित् विशेषयात्रा अस्ति यतो हि दश वर्षाणि पूर्वमेव पृथक् मन्त्रालयस्य सङ्घटनं जातम्। सः अवदत्, विगतदशवर्षैः प्राप्ताभ्यः उपलब्धिभ्यः प्राप्तानुभवेन मन्त्रालयः इतोपि अधिकाः समावेशि योजनाः क्रियान्विताः करिष्यति याभिः सप्तचत्वारिंशदुत्तरद्विसहस्रतमं वर्षं यावत् अयं विकसितराष्ट्ररूपेण भारतस्य यात्रायां योगदानं दातुं शक्नुयात्। अस्मिन् अवसरे सः कौशलविकासप्रशिक्षणं कृतवद्विः युवभिः सह संवादं कृतवान्, प्रशिक्षकान् अपि अभिनन्दितवान्।

HPCM: मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खु: देहलीं प्रस्थितः प्रधानमन्त्रिणा सह मेलिष्यति, विद्युत्स्वत्वशुल्कं, बीबीएमबी इत्येतयोः भागस्य आग्रहं करिष्यति

धनस्य विमोचनस्य विषयम् अपि उत्थापयिष्यन्ति। सोमवासरे शिमलानगरे राज्यस्य काङ्ग्रेसमुख्यालयस्य राजीवभवने मीडियासङ्गठनैः सह मुख्यमन्त्री सुक्खुः अवदत् यत् राज्यस्य विद्युत्परियोजनासु स्वत्वशुल्कं विहाय सः प्रधानमन्त्रिणा मोदिना सह भाखड़ाव्यासप्रबन्धनमण्डलस्य लम्बितकोटिरूप्यकाणां भुक्तिविषये अपि पक्षं स्थापयिष्यति। हिमाचलस्य कृते प्रस्तावितायाः आपदाराशिविषये केन्द्रेण सह वार्ता अपि भविष्यति। सः अवदत् यत् हिमाचलप्रदेशः आपदा- उत्तर- आवश्यकता- मूल्यांकनस्य अनुदानं प्राप्तुं न शक्तवान्, एतस्य विषये अपि प्रधानमन्त्रिणा सह चर्चा भविष्यति।

मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् बीबीएमबी इत्यस्य हिमाचलस्य भागः ४००० कोटिरूप्यकैः अधिकः अस्ति, यः सर्वोच्चन्यायालयस्य आदेशानन्तरम् अपि हिमाचलस्य कृते न दीयते। सर्वोच्चन्यायालयेन २०११ तमस्य वर्षस्य सितम्बरमासे हिमाचलस्य पक्षे निर्णयः दत्तः, बीबीएमबी- द्वारा संचालितविद्युत्परियोजनासु हिमाचलस्य भागः ७.१९ प्रतिशतं इति निर्धारितः राज्येन एतत् भागं २०११ तमस्य वर्षस्य सितम्बरमासस्य २७ दिनाङ्कात् आरभ्य आरब्धम्, परन्तु २०११ तमस्य वर्षस्य पूर्वं अवशिष्टं अद्यापि न प्राप्तम्। हिमाचलस्य पूर्वसर्वकारेण विद्युत्परियोजनासु स्वत्वशुल्कं न्यूनीकृतम् आसीत्। अस्य कारणात् प्रतिवर्षं हिमाचलस्य कोटिरूप्यकाणां हानिः भवति इति मुख्यमन्त्री अवदत्।

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः सोमवासरे अपराह्णे राजधानी शिमलातः नवदिल्लीं गतः। मंगलवासरे मुख्यमन्त्री प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना साकं मिलति। अस्मिन् काले मुख्यमंत्री विद्युत्-स्वत्वशुल्कं, बीबीएमबी इत्यस्मिन् भागः, नूतनवृत्तियोजनायां योगदानं च प्रधानमन्त्रिणः समक्षे उपस्थापयिष्यति। लोकनिर्माणविभागस्य मन्त्री विक्रमादित्यसिंहः अपि मुख्यमन्त्रिणा सह गतवान्। उभौ नेतारौ केन्द्रीयमार्गपरिवहनराजमार्गमन्त्री नितिनगडकरी इत्यनेन सह मिलित्वा गतवर्षे राज्ये आपदि प्रभावितानां मार्गाणां कृते

मुख्यमंत्री-सुखाश्रय-योजनायाः अन्तर्गतं छात्रावासे अष्टौ आसनानि

हिमसंस्कृतवार्ता: शिमला। हिमाचलप्रदेशविश्वविद्यालयेन नूतनसत्रे मुख्यमन्त्री- सुखाश्रययोजनां छात्रावासेषु कार्यान्वितुम् अधिसूचना प्रसारिता। अस्मिन् विषये हिमाचलविश्वविद्यालयस्य कुलसचिवेन अधिसूचना प्रसारिता। अस्याः योजनायाः अन्तर्गतं बालिकानां आबंटितानि भविष्यन्ति इति उक्तम् अस्ति। यस्मिन् ४-४ आसनानि आबंटितानि भविष्यन्ति। एतेन सह एते छात्राः राज्यस्य बालकाः इति वर्गे स्थापिताः भविष्यन्ति। अस्मिन् अस्याः योजनायाः अन्तर्गतं नूतनसत्रे पीएचडी कुर्वतीनां बालिकाछात्राणां कृते एतानि आसनानि आबंटितानि भविष्यन्ति। एतेन सह हिमाचलप्रदेश- विश्वविद्यालयतः पीजी-छात्राणां कृते बी.एड, बी.एल.एल.बी., अन्यप्रकारस्य पाठ्यक्रमं कुर्वतां कृते च अन्यानि ६ आसनानि आबंटितानि भविष्यन्ति।

एतेषु आसनेषु अपि छात्राः योग्यतायाः आधारेण प्रवेशं प्राप्नुयुः। एतेन सह मुख्यवार्डेन इत्यस्य नेतृत्वे समितिना अन्तिमा योग्यतासूची प्रकाशिता भविष्यति। एतानि वर्णमालाक्रमेण भिन्नविभागेभ्यः आबंटितानि भविष्यन्ति इति अधिसूचनायाम् उक्तम् अस्ति। एतानि आसनानि प्रतिवर्षं विषयानुपलब्धतानुसारं निर्णीता भविष्यन्ति। येषां छात्राणां कृते एतानि आसनानि सर्वेषु विभागेषु आबंटितानि भविष्यन्ति, तेषां कृते प्रपत्रे आवेदनं कुर्वन् राज्यस्य बालकानां विषये सूचना अपि दातव्या भविष्यति। अत्र ११ बालिकानां छात्रावासाः सन्ति, चत्वारः बालकछात्रावासाः सन्ति। बालकछात्रावासस्य ५७२ छात्राणां निवासस्य सुविधा अस्ति यदा बालिकाछात्रावासस्य ९७२ छात्राणां निवासस्य सुविधा अस्ति, शेषछात्राणां कृते महत् भाटककक्षेषु निवासं कर्तव्यं भवति। मुख्यवार्डेन रोशनलालः जिन्टा उक्तवान् यत् एचपीयू छात्रावासस्य अष्टौ आसनानि सुखाश्रययोजनायाः अन्तर्गतं आबंटितानि भविष्यन्ति। अस्य कृते योग्याः बालकाः गृहीताः भविष्यन्ति। कार्यकारिणीपरिषदः सत्रेण तस्य अनुमोदनं कृतम्।

गृहमन्त्रिणा अमितशाहेन असम-गुजरात- उत्तरप्रदेशराज्याणां मुख्यमन्त्रिभिः सह संवादः कृतः सहैव राज्येषु जलप्लवस्य स्थितिः समीक्षिता

गृह-मन्त्रिणा अमितशाहेन असम- गुजरात- उत्तरप्रदेश-राज्याणां मुख्यमन्त्रिभिः सह संवादः कृतः सहैव राज्येषु जलप्लवस्य स्थितिः समीक्षिता। तेन एतेषु राज्येषु जलस्तरवृद्धिविषयिकी सूचना गृहीता सहैव राज्येभ्यः यथासम्भवं साहाय्यम् उपलब्धं कारयितुम् आश्वासनं प्रदत्तम्।

हिमाचलप्रदेशः राज्यशिक्षकपुरस्कारः राज्यविद्यालय- शिक्षापुरस्कारेण सम्मानिताः भविष्यन्ति उत्कृष्टशिक्षकाः, नूतना योजना आरब्धा

दातुं च वर्तते। एतेन विद्यालयेषु शिक्षायां उत्तमप्रथाः प्रोत्साहिताः भविष्यन्ति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारस्य प्रमुखयोजनानां सफलकार्यन्वयनार्थं नवीनतायाः प्रवर्धनार्थं च २४ राज्यपुरस्काराणाम् अतिरिक्तं षट् विशेषपुरस्काराः अपि राज्यसर्वकारः दास्यति।

जिलाशिक्षा- एवं- प्रशिक्षणसंस्थानम् (DIET), राज्य-शैक्षिक-अनुसंधान एवं प्रशिक्षणपरिषद् (SCERT), सर्वशिक्षा- अभियानम् (SSA) एवं राष्ट्रीयमाध्यमिकशिक्षा-अभियानम् (RMSA) इत्यत्र कार्यरताः शिक्षकाः अपि विशेषपुरस्कारेषु अर्हाः भविष्यन्ति। विद्यालयशिक्षापुरस्कारयोजनायाः अन्तर्गतं गठितराज्यस्तरीयसमित्याः अनुमोदनेन विशेषपुरस्कारार्थं शिक्षकानां चयनं भविष्यति। योजनायाः अन्तर्गतपुरस्कृतशिक्षकेभ्यः स्मृतिचिन्हं, पदकं, हिमाचलीशिरस्त्राणं, राङ्गवम्, प्रशस्तिपत्रं, प्रमाणपत्रं सम्मानरूपेण प्रदास्यते।

वर्तमानवित्तवर्षस्य ३१ मार्चपर्यन्तं कार्यरताः शिक्षकाः अस्याः योजनायाः अन्तर्गतं पात्राः भविष्यन्ति। विभागेन निर्धारितसमयानुसारं १६ जुलाईतः ३० जुलाईपर्यन्तं नियन्त्रकाणां कृते उपनिदेशकानां कृते आवेदनं कर्तुं शक्नुवन्ति। विभागेन गठितस्य विशेषमूल्यांकनदलस्य माध्यमेन सम्पूर्णप्रक्रियायाः विडियो रिकार्डिङ्ग कर्तुं अनिवार्यं भविष्यति। जिलास्तरीयसमित्याः प्राप्तेषु आवेदनेषु राज्यस्तरीयसमित्याः कृते द्वे आवेदने प्रेषिते भविष्यतः। प्रत्येकम् आवेदकेन राज्यस्तरीयसमित्याः समक्षं प्रस्तुतिः कर्तव्या भविष्यति।

हिमसंस्कृतवार्ता: - कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।

राज्यविद्यालयशिक्षापुरस्कारार्थम् आवेदनप्रक्रिया १६ जुलाईतः आरभ्यते। ३० जुलाईपर्यन्तं जिला उपनिदेशकस्य माध्यमेन आवेदनं कर्तुं शक्यते। सामान्यवर्गस्य तथा जनजातीय-कठिनक्षेत्रस्य २४ शिक्षकाः पुरस्कारैः सम्मानिताः भविष्यन्ति। राज्यसर्वकारः नवीनतायाः प्रवर्धनार्थं षट् विशेषपुरस्कारान् अपि दास्यति। ये शिक्षकाः उत्तमपरीक्षां ददति तेषां कृते प्राधान्यं दीयते। शिक्षासचिवस्य नेतृत्वे समितिः साक्षात्कारद्वारा शिक्षकाणां चयनं करिष्यति। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् शिक्षकैः प्रदत्तानां बहुमूल्यसेवानां सम्मानस्य उद्देश्येन राज्यसर्वकारः शिक्षकाणां विद्यालयप्रमुखानाञ्च कृते नूतनयोजनां हिमाचलप्रदेशराज्यविद्यालयशिक्षापुरस्कारं आरभते। योजनायाः उद्देश्यं चयनप्रक्रियायां विषयाधारस्य स्थाने शिक्षाक्षेत्रे शिक्षणपरिणामान्, सृजनशीलतां, नवीनयोगदानं च प्रवर्धयन्तः शिक्षकाः प्रोत्साहयितुं वर्तते। अस्याः योजनायाः उद्देश्यं शिक्षणक्षेत्रे युनां रुचिं वर्धयितुं, गुणात्मकशिक्षां प्रेरयितुं, शिक्षकान् समाजे सर्वोच्चस्थानं

मौसमविभागेन आगामिषड्दिनानां कृते पीतसचेतना अधिसूचिता

हिमाचलप्रदेशे गत २४ घण्टासु सुन्दरनगरेसर्वाधिकं वर्षा अभवत् । अत्र ३६.८ मि.मी.वृष्टिः अभवत् । एतदतिरिक्तं राजगढे १९.० मि.मी., मण्डीनगरे १६.६, रेणुकायां १५.२, कासोलनगरे १३.०, पाण्डोहनगरे १२.०, पाओन्तासाहबनगरे ८.२, करसोगनगरे ८.१, गोहारे ७.०, सोलननगरे ४.४, सरहाननगरे २.०, साईञ्जनगरे २.० मि.मी ०.३ मि.मी. मौसमविभागेन आगामिषड्दिनानां कृते पीतसचेतना अधिसूचिता। अस्मिन् काले राज्यस्य अधिकांशेषु भागेषु प्रचण्डवृष्टेः सम्भावना वर्तते। वस्तुतः गत २४ घण्टासु ६ कोटिरूप्यकाणां हानिः अभवत् । अधुना सम्पूर्णे राज्ये हानिः १८३ कोटिरूप्यकाणि यावत् वर्धिता अस्ति। पीडब्ल्यूडी इत्यस्य नवीनतमाः आँकडाः बहिः आगताः ततः परं एषा हानिवृद्धिः अभवत्। पीडब्ल्यूडी इत्यस्य हानिः ११२ कोटिरूप्यकाणि यावत् वर्धिता अस्ति। राज्ये १५ मार्गाः अवरुद्धाः सन्ति ।

HP Congress: तथ्यान्वेषणसमित्या राज्य लोकसभानिर्वाचने पराजयस्य समीक्षणं कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ता:

शिमला। लोकसभानिर्वाचने पराजयस्य कारणानि अन्वेषणं आगता तथ्यान्वेषणसमिति सोमवासरे सर्वैः अधिकारिभिः सह एकैकं चर्चाम् अकरोत्। दलस्य सर्वे विधायकाः, अधिकारिणः, महत्त्वपूर्णाः अधिकारिणः च द्विसदस्यीयसमित्याः समक्षं उपस्थिताः आसन्। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः, प्रदेशाध्यक्षा प्रतिभासिंहः, उपमुख्यमन्त्री मुकेश अग्रिहोत्री चापि पराजयस्य कारणेषु स्वस्थानं स्पष्टीकृतवन्तः। समीक्षा मण्डी संसदीय निर्वाचनक्षेत्रात् आरब्धा। सङ्घटनस्य सर्वे अधिकारिणः स्थले एव उपस्थिताः आसन्। सर्वे अधिकारिणः एकैकं स्वविचारं समितिसमीपे प्रस्तुतवन्तः। अस्यां समित्यां पूर्वसांसद पीएल. पुनिया, सांसद रजनी पाटिल च स्तः। एतासां सभानाम् अनन्तरं निर्मितं प्रतिवेदनं द्वयोः सदस्ययोः राष्ट्रियाध्यक्षस्य मल्लिकार्जुनखड्गे इत्यस्य समक्षं प्रस्तुतं भविष्यति। रजनी पाटिल् इत्यनया उक्तं यत् काङ्ग्रेसस्य राष्ट्रियनेतृत्वेन चतुर्णाम् आसनानां पराजयस्य विषये

सङ्घटनम् कृतम् अस्ति। समितिः हिमाचलस्य सर्वेषु आसनेषु पराजयस्य कारणानि दिवसद्वयं यावत् अन्वेषयिष्यति। तदनन्तरं शीर्षनेतृत्वं प्रति प्रतिवेदनं प्रस्तूय भविष्यति। सः अवदत् यत् एषा समितिः कस्यचित् पदात् निष्कासनं वा स्थापयितुं वा निर्णयं न करिष्यति। समित्याः कार्यं केवलं शीर्षनेतृत्वाय तथ्यात्मकं सूचनां दातुं भवति। सा अवदत् यत् हिमाचले काङ्ग्रेससर्वकारस्य सत्ता अस्ति चेदपि यस्मात् कारणात् पराजयः अभवत् तस्य विश्लेषणं अतीव महत्त्वपूर्णम् अस्ति। अस्य आधारेण एव अग्रे पदानि क्रियन्ते। यत्र अस्मिन् काले पूर्वसांसद पी.एल.पुनिया द्वारा सर्वैः अधिकारिभिः सह एकैकशः वार्तालापः क्रियते इति अवदत्। काङ्ग्रेसस्य पराजयस्य कारणेषु उद्भूततथ्यस्य आधारेण प्रतिवेदनं निर्मितं भविष्यति, अस्य प्रतिवेदनस्य आधारेण च अग्रे पदानि गृहीतानि भविष्यन्ति। तथ्यनिर्णयसमितिः काङ्गड़ा- शिमला- संसदीयक्षेत्रेषु पराजयस्य कारणानां विषये मंगलवासरे प्रमाणानां परीक्षणं करिष्यति।

नेपालः-शपथग्रहणम् - केपीशर्मा ओलीवर्यः चतुर्थवारं नेपालस्य प्रधानमन्त्रित्वेन शपथवचनं स्वीकृतवान्

केपीशर्मा ओली-वर्यः चतुर्थवारं नेपालस्य प्रधान मन्त्रित्वेन शपथवचनं स्वीकृतवान्। राष्ट्रपतिना रामचन्द्रपौडेलवर्येण राष्ट्रपति भवनस्य मुख्यभवने, शीतलनिवासे ओलिवर्याय पदस्य गोपनीयतायाः च शपथवचनं ग्राहितम् सहैव राष्ट्रपतिना नवनियुक्तेभ्यः एकविंशति-मन्त्रिभ्यः अपि पद-गोपनीयतयोः शपथवाचनं ग्राहितम्।

ओलिवर्यस्य नेतृत्वभूते मन्त्रिमण्डले अधुना एनसी, यूएमएल, जनता-समाजवादी पार्टी, लोकतान्त्रिक-समाजवादी पार्टी इत्येतेषां दलानाम् अपि मन्त्रिणः सम्मिलिताः सन्ति। नेपाल-कांग्रेसदलस्य प्रकाशमानसिंहः, सीपीएन- यूएमएल-दलस्य बिष्णुप्रसाद पौडेलश्च उपप्रधानमन्त्रिणौ चितौ।

जो-बाइडेन इत्यनेन पेंसिल्वेनियायाः जनसभायां सुरक्षोपायानाम् एकं स्वतंत्रमूल्याङ्कनम् समारब्धम्

संयुक्त-राज्य-अमेरिकायाः राष्ट्रपतिना जो बाइडेन इत्यनेन, तस्य रिपब्लिकन दलस्य प्रतिद्वन्द्विना डोनाल्ड ट्रम्पः इत्यनेन च अमेरिकायाः नागरिकाः संघटिताः भूत्वा राजनीतिक- विभाजनोन्मूलनं कर्तुं समाहूताः। ट्रम्पः अकथयत् यत् रिपब्लिकन-राष्ट्रिय सम्मेलने तस्य आगामिभाषणं राष्ट्रपति-

बाइडेनस्य आलोचनां विहाय राष्ट्रियैक्यं इति विषये केन्द्रितं भविष्यति। राष्ट्रपतिना जो-बाइडेनेन पेंसिल्वेनियायाः जनसभायां सुरक्षोपायानाम् एकं स्वतंत्रमूल्याङ्कनम् अपि समारब्धम् यत्र पूर्व-राष्ट्रपतिनः डोनाल्ड ट्रम्पस्य हत्याप्रयासः कृतः आसीत्। ट्रम्पः गुरुवासरे रिपब्लिकन पार्टीति दलस्य राष्ट्रिय सम्मेलनं सम्बोधयिष्यति।

सूरत-भरूच-नर्मदा-जनपदानां केषुचित् भागेषु भीषणवृष्टिरभवत्

दक्षिण-गुजरातस्य सूरत-भरूच-नर्मदा-जनपदानां केषुचित् भागेषु भीषणवृष्टिरभवत्। विगतदिने सूरतस्य उमरपाड़ा-क्षेत्रे दश-इंच-परिमिता सर्वाधिका वृष्टिः सज्जाता। गरुडेश्वर, टीकलवाड़ा, नटरंग-क्षेत्रेषु अपि प्रभातकाले अतिवृष्टिरभवत्। राज्ये अधुना पर्यन्तं अनुमानितायाः वृष्ट्याः उनत्रिंशद्दशमलव- अष्टचत्वारिंशन्मिता वृष्टिः सज्जाता अस्ति यद्यपि सौराष्ट्र, दक्षिणगुजराते कच्छक्षेत्रे च त्रिंशत्प्रतिशन्मिता वृष्टिः अभवत्। अस्मिन्मध्ये ऋतुविज्ञानविभागेन आगामिदिवसेषु दक्षिणगुजरातस्य विभिन्नक्षेत्रेषु अतिवृष्टिः मध्योत्तर-गुजरात-क्षेत्रेषु च भीषणवृष्टिः अनुमानिता अस्ति। महाराष्ट्र विगतदिवसात् मध्यमातिवृष्टिर्भवति। प्राप्तसूचनानुसारम् अधिकृत्य रायगढ़- रत्नागिरी- जलगांव- औरंगाबाद- जालना-जनपदानि झळ्ळावातस्य भीषणवृष्टेः रेड-अलर्ट इति रक्तवार्णिकी सञ्चेतना प्रसारिता अस्ति।

सेन्सेक्सः निफ्टी च अभिलेखौ रचितवन्तौ, रुप्यके पुनः न्यूनता अभवत्, सुवर्णस्य उदयः, रजतस्य पतनं नैरन्तर्येण जातम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - दिलीपः, नादौनम्। जुलाई मासस्य १५ दिनाङ्के सोमवासरे भारतीय शेयरविपणौ सेन्सेक्सः ८०,६६४.८६ अंकैः सार्वकालिकं नूतनम् उच्चतमं स्तरं प्राप्तवान्, यत् १४५.५२ अंकैः अधिकम् अभवत्। अपरे च निफ्टी ८४.५५ अंकलाभेन २४,५८६.७० अंकानां नूतनविक्रमस्तरे आगत्य समाप्तिम् अकरोत्। डॉलर विपक्षे रुप्यके ११ पैसा इत्यस्य पतनम्। डॉलरस्य विरुद्धं रुप्यकस्य सर्वकालिकं न्यूनतमं ८३.६२ इति स्तरं प्राप्तवान्। इदं विगतस्य सप्ताहस्य अर्थात् शुक्रवासरस्य अपेक्षया ११ पैसाः न्यूनम् आसीत्। इतः पूर्वं शुक्रवासरे अमेरिकीडॉलरस्य विरुद्धं

रुप्यकस्य मूल्यं ८३.५१ इति मूल्ये समाप्तम् आसीत्। सुवर्णे ५० रुप्यकाणां वृद्धिः, रजते च ५०० रुप्यकाणां न्यूनता अभवत् अन्तर्राष्ट्रीयस्तरस्य बहुमूल्यधातूनां मूल्येषु न्यूनता अभवत् अपि च सोमवासरे दिल्लीनगरस्य बुलियन-विपण्यां सुवर्णस्य मूल्यं ५० रुप्यकैः प्रति १० ग्रामं ७५,१५० रुप्यकाणि यावत् वर्धितम्। यदि रजतस्य विषये वदामः तर्हि तस्य मूल्यं ५०० रुप्यकैः १४,००० रुप्यकाणि प्रतिकिलो यावत् न्यूनम् जातम्। गतसत्रे प्रतिकिलो १४,५०० रुप्यकैः सह समाप्तम् आसीत्।

हिमसंस्कृतवार्तायै सहयोगं कुर्वन्तु

हिमसंस्कृतवार्ता:

संस्कृतकार्यमिदम् पुण्यकार्यमिदम्

इदं संस्कृताय न मम

संस्कृतविद्यास्थानानि-१ वेदवाङ्मयम्

ऋग्वेदः यजुर्वेदः सामवेदः अथर्ववेदः एते चत्वारः वेदाः भारतीयानाम् अपि तु विश्वस्य धर्मस्य आद्यग्रन्थाः सन्ति। किञ्च ते सम्पूर्णा भारतीया संस्कृतिः धर्मश्च अनयोः मूलस्रोतांसि सन्ति। अतः यः भारतीयसंस्कृतेः धर्मस्य वा परिचयं प्राप्तुम् इच्छति तस्य कृते वेदानामध्ययनम् अनिवार्यम्। देवपितृमनुष्याणां वेदचक्षुः सनातनम्। इति मनुक्तिः।

वेदशब्दार्थः-
वेदशब्दः ज्ञानार्थकात् विद्-धातोः घञ् प्रत्ययेन निष्पन्नः। तेन एतस्य मूलार्थः ज्ञानराशिः इति अस्ति।

तथापि विद् धातुः समेत्य पञ्चसु धातुगणेषु प्राप्यते। विद् ज्ञाने इति अदादिः, विद् सत्तायाम् इति दिवादिः, विदलु लाभे इति तुदादिः, विद् विचारणे इति रुधादिः, विद् चेतनाख्याननिवासेषु चुरादिश्च। एतेभ्योपि घञ् प्रत्ययेन वेदशब्दनिष्पत्तिः भवति। विद्- धातुविषयिणी इयं कारिका चतुर्णां उल्लेखं करोति-

**सत्तायां विद्यते ज्ञाने वेत्ति विन्दते विचारणे।
विन्दति विन्दते प्राप्तौ श्यन्लुश्रमशोश्चिदं क्रमात्।।**
एतदनुगुणं वेदाः शाश्वतस्थायिनः, ज्ञानसङ्ग्रहरूपाः, मनुष्यकर्तव्यबोधकाः, मानवहितप्रापकाश्च सन्ति।

वेदशब्दस्य व्याख्याः विविधैः ऋषिभिः विद्वद्भिश्च दत्ताः सन्ति। ध्यानस्थितानाम् ऋषीणाम् अन्तःकरणे वेदानाम् आविष्कारः परमेश्वरेण कृतः इति मान्यता। पश्यन्ती मध्यमा च इत्यनयोः वाण्योः माध्यमेन आविर्भूतम् एतज्ज्ञानम् ऋषिभिः वैखर्या शब्दबद्धं कृतम्। अतः ऋषयः न वेदस्य निर्मातारः अपि तु केवलं द्रष्टारः सन्ति। केनापि मनुष्येण वेदः न निर्मितः अतः अपौरुषेयं वाक्यं वेदः। इति व्याख्या।

धर्मः अर्थः कामः मोक्षश्च एतेषां चतुर्विधपुरुषार्थानां सिध्यर्थम् अलौकिकोपायान् कथयन्ति वेदाः। अतः विद्यन्ते ज्ञायन्ते लभ्यन्ते वा एभिर्धर्मादिपुरुषार्थाः इति वेदाः इति विष्णुमित्रः। इष्टप्राप्त्यनिष्ठपरिहारयोरलौकिकोपायं यो ग्रन्थो वेदयति स वेदः इति सायणः। सः अन्यत् च वदति-

**प्रत्यक्षणानुमित्या वा यस्तूपायो न बुध्यते।
एनं विदन्ति वेदेन तस्मात् वेदस्य वेदता।।**
प्रत्यक्षतया अथवा तर्केण इष्टप्राप्तेः अनिष्ठपरिहारस्य यः उपायः ज्ञातुं न शक्यते तादृशः उपायः वेदात् एव ज्ञातः भवति अतः एतदेव वेदस्य वेदत्वम्।

श्री अभिजित् तोडकरः
abhitrkr9@gmail.com

॥ श्रीरामायणकथा ॥

उत्तरकाण्डम्। (त्रिंशः सर्गः) रावणस्य श्वेतद्वीपगमनकथनम्

ततः परं राक्षसः रावणः महाशूरैः राक्षसैः परिवारितः विजयार्थं पृथिवीतलं पर्यटन् देवदानवराक्षसेषु यं बलाधिकं शृणोति स्म तं सः बलदर्पितः रावणः युद्धार्थम् आह्वयति स्म। एवं सर्वा पृथिवीं पर्यटन् राक्षसाधिपः रावणः ब्रह्मलोकात् निवर्तन्तं नारदं समासाद्य प्राञ्जलिः अब्रवीत् हे महर्षे! आब्रह्मभुवनाल्लोकाः त्वया दृष्टाः। कस्मिन् लोके मानवाः बलवत्तराः सन्ति? अहं तैः सह योद्धुम् इच्छामि। ततः महर्षिः नारदः मुहूर्तं चिन्तयित्वा तम् अब्रवीत् हे राजन्! क्षीरोदस्य समीपतः महाद्वीपः अस्ति। तत्र चन्द्रसङ्काशाः सुमहाबलाः महावीर्याः महाकायाः मानवाः सन्ति। हे राक्षसाधिप! यादृशान् बलवीर्यसमोपेतान् मानवान् त्वम् इच्छसि तादृशाः महाबलाः मया श्वेतद्वीपे दृष्टाः। नारदस्य वचः श्रुत्वा रावणः प्रत्यवदत् हे मुने! तस्मिन् श्वेतद्वीपे ते महाबलाः कथं जायन्ते? कथं वा तैः महात्मभिः तस्मिन् द्वीपे वासः प्राप्तः? त्वया तु सर्वं जगत् दृष्टम् अतः तत्त्वतः एतत् सर्वं माम् आख्याहि।

रावणस्य वचः श्रुत्वा महामुनिः नारदः प्रत्यवदत् हे राक्षसाधिप! ते सर्वे नारायणपरायणाः तदारधनसक्ताः तच्चित्ताः तत्परायणाः एकान्तभावानुगताः नराः। तैः सुमहात्मभिः श्वेतद्वीपे वासः अर्जितः। लोकनाथेन तेन चक्रायुधेन संयोगे ये हताः तेषां त्रिपिष्टपे वासः। नारदस्य वचः श्रुत्वा विस्मितः रावणः कञ्चित् कालं ध्यात्वा अब्रवीत् अहं तैः सह संयोगे योत्स्यामि। ततः नारदम् आपृच्छ्य श्वेतद्वीपं प्रति प्रस्थानम् अकरोत्। कौतूहलसमन्वितः नारदोऽपि चिरं ध्यात्वा तदा त्वरितं तत्र अगच्छत्। राक्षसैः सह सः रावणः महता सिंहनादेन दश दिशः दारयन् श्वेतद्वीपम् अगच्छत्।

नारदे गते महायशाः रावणः सुरैरपि दुर्लभं तं श्वेतद्वीपं प्राप्तः, किन्तु तस्य द्वीपस्य तेजसा रावणस्य तत् पुष्पकं यानं वातवेगसमाहृतम् अभवत्। वाताहत इव अम्बुदः तत्र तद् यानम् अवस्थातुं न अशक्नोत्। ततः रावणस्य भीताः अमात्याः तं द्वीपम् आसाद्य रावणम् अब्रुवन् हे राक्षसेन्द्र! वयं मूढाः विचेतसः भ्रष्टसंज्ञाः अत्र अवस्थातुं न शक्यामः, अतः युद्धं कथं करिष्यामः! एवमुक्त्वा ते सर्वे निशाचराः सचिवाः ततः पलायन्त। ततः सः रावणः तैः निशाचरैः सह काञ्चनभूषितं तत् पुष्पकं यानं विसर्ज्य महाभीमं रूपं कृत्वा एकाकी हि तं श्वेतद्वीपं प्राविशत्। सः रावणः तदा नारीभिः उपलक्षितः। तासु एका स्मयमाना महिला दशाननं गृहीत्वा अपृच्छत् किमर्थम् इह तव आगमनम् अभूत्? त्वं कः, कस्य वा पुत्रः वद! इत्येवमुक्तः क्रुद्धः रावणः तदा वचनम् अब्रवीत् अहं विश्रवसः पुत्रः रावणो नाम राक्षसः अस्मि। युद्धार्थम् इह सम्प्राप्तः किन्तु कञ्चन न पश्यामि।

हिमसंस्कृतवार्ता, प्रदीपः

pradipnath997@gmail.com

त्वात्काम् इमां शैलीं प्रिये प्रीयेऽहं त्वाम् आप्रीये

(Sanskrit version of Hindi film song- तेरी इसी अदा पे सनम मुझको तो प्यार आया")

M - त्वात्काम् इमां शैलीं प्रिये (ते ही इमां शैलीं प्रिये)
प्रीयेऽहं त्वाम् आप्रीये हो ..
ते ही इमां शैलीं प्रिये
प्रीयेऽहं त्वाम् आप्रीये
F - त्वं नू प्रीणासीह मां ही
त्वं नू प्रीणासीह मां ही
मे ही स्पन्दे त्वं गायेः हो ..
M - ते ही इमां शैलीं प्रिये
प्रीयेऽहं त्वाम् आप्रीये ----- (०१)
M - उताकालः F - हो हो हो हो ..
M - उता रात्रिः

मे ही स्पन्दे त्वं गायेः हो ..
ते ही इमां शैलीं प्रिये
प्रीयेऽहं त्वाम् आप्रीये ---- (०२)
F - जाग्रत् जाग्रत् हो .. ओ .. हो .. ओ .. सायः
सायः ..
M - ए समाः हे हो हो ..ओ .हो ओ
प्रायः प्रायः ..
भवत्या हि चित्रं प्राणे नु ध्रिये
आ नु प्रिये ते हि केशान् प्रीये
त्वम् ईक्ष्ये, त्वम् ईप्स्ये
त्वां विना क्व नहि द्रक्ष्ये
हो हो हो ओ ... इत्थं शौभं कालं प्रिये
आद्यम् इह आप्रीये हो ..
M - ते ही इमां शैलीं प्रिये
प्रीयेऽहं त्वाम् आप्रीये
F - त्वं नू प्रीणासीह मां ही
त्वं नू प्रीणासीह मां ही
मे ही स्पन्दे त्वं गायेः हो --
M - ते ही इमां शैलीं प्रिये
प्रीयेऽहं त्वाम् आप्रीये हो ..
ते ही इमां शैलीं प्रिये
MF - प्रीयेऽहं त्वाम् आप्रीये ----- (०३)

रचयिता -
डा. रुरुकुमारमहापात्रः (अध्यापकः) राधेश्च
संस्कृतविश्वविद्यालयः, तिरुपति:

बिल्वाष्टकम्

त्रिदलं त्रिगुणाकारं त्रिनेत्रं च त्रियायुधम्
त्रिजन्मपाप संहारं एकं बिल्वं शिवार्पणम् ॥
अखण्डं बिल्वं पात्रेण पूजिते नन्दिकेश्वरे
शुद्ध्यन्ति सर्वपापेभ्यो एकं बिल्वं शिवार्पणम् ॥
शालिग्राम शिलामेकां विप्राणां जातु चार्पयेत्
सोमयज्ञ महापुण्यं एकं बिल्वं शिवार्पणम् ॥
दन्तिकोटि सहस्राणि वाजपेय शतानि च
कोटि कन्या महादानं एकं बिल्वं शिवार्पणम् ॥
लक्ष्म्या स्तनुत उत्पन्नं महादेवस्य च प्रियम्
बिल्ववृक्षं प्रयच्छामि एकं बिल्वं शिवार्पणम् ॥
दर्शनं बिल्ववृक्षस्य स्पर्शनं पापनाशनम्
अघोरपापसंहारं एकं बिल्वं शिवार्पणम् ॥
काशीक्षेत्र निवासं च कालभैरव दर्शनम्
प्रयागमाधवं दृष्ट्वा एकं बिल्वं शिवार्पणम् ॥
मूलतो ब्रह्मरूपाय मध्यतो विष्णुरूपिणे
अग्रतः शिवरूपाय एकं बिल्वं शिवार्पणम् ॥